

82/2

PAŃSTWOWY
T E A T R
DOLNOSŁĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

28 VLS
720

PROGRAM

Państwowego ...kiego

w Jeleniej Górze

Nr.:

149

PREMIERA 24 MARCA 1956 ROKU

Cena 1.20 zł

EUGENIUSZ ONIEGIN

Aleksander Puszkina, największy pisarz rosyjski doby romantycznej (1799—1837), zaczął pisać „Eugeniusza Oniegina” w roku 1823, poszczególne księgi ogłaszał przez szereg lat w ówczesnych czasopismach literackich, pierwsze pełne wydanie poematu wyszło z druku w r. 1833.

Spółczesny krytyk radziecki B. Mejlach w monografii pt. „A. S. Puszkina (Wydanie Akademii Nauk ZSRR Moskwa—Leningrad — 1949 r.), omawiając „Eugeniusza Oniegina” i twórczość poety w tej epoce, pisze co następuje (podajemy fragmenty rozprawy B. Mejlacha):

„W swoich świetnych artykułach o Puszkynie, napisanych w latach 1843—46, Bieliński wyraził się o „Eugeniuszu Onieginie”, że można go nazwać encyklopedią życia rosyjskiego i utworem narodowym. Wspaniałą ocenę powieści Puszkina dał również M. Gorki: „Eugeniusz Oniegin” ma dla nas wartość dokumentu historycznego, który maluje epokę wierniej i prawdziwiej niż dotąd robiły to dziesiątki grubych książek”

„Eugeniusz Oniegin” ogarnia całokształt rosyjskiej rzeczywistości pierwszych dziesięcioleci XIX w. Na tle życia stolicy i prowincji powieść przedstawia całą galerię obrazów typowych, które dla charakterystyki epoki może użytkować i historyk i ekonomista i badacz obyczajowości rosyjskiej.

Cechy narodowe „Eugeniusza Oniegina” wyrażają się w krytycznym przedstawieniu życia, w wysunięciu przed czytelnikiem najaktualniejszych zagadnień współczesnego życia.

W „Eugeniuszu Onieginie” autor realistycznie przedstawia i odsłania typowe cechy bohaterów w ich społecznym uwarunkowaniu przez typowe okoliczności. Wskazując na wyższość Oniegina i Leńskiego nad otaczającym ich środowiskiem, Puszkina obnaża również ich słabe strony, jako wynik wpływu tego środowiska. Los bohaterów powieści — śmierć Leńskiego, pustka duchowa Oniegina, tragiczne osamotnienie Tatiany — wszystko to oskarża tę sferę, która toleruje tylko ludzi mier-

nych i przeciętnych, zadowolonych ze swej nicości. Z jadowitym sarkazmem przedstawia autor w powieści życie średniej i wyższej szlachty.

Z większą jeszcze nienawiścią przedstawia poeta świat salonowy jako środowisko głupców, plotkarzy i „dyktatorów balów”.

W tym wirze tonęli również bohaterowie powieści — Oniegin, Leński, Tatiana. W postaci Oniegina, Puszkina przedstawił dwoistość świadomości typowego dla tej epoki inteligenta pochodzenia szlacheckiego.

Człowiek ten, znajdujący się na wyższym poziomie intelektualnym, odnosi się wrogo do kłamstwa i podłości otaczającego go środowiska — ma jednak w sobie również charakterystyczne cechy tej sfery. Indywidualizm Oniegina i te składniki jego psychologii, które się zawierają w formule Puszkina — „modny tyran” — uwarunkowane są przez te same warunki społeczne, które są mu wewnątrz obce.

Bieliński pisał o Onieginie: „bezczyność i pustka życia go dławią, nie wie on nawet, czego chce; wie jednak i wie dobrze,

Szkie kostiumowe do sztuki
Eugeniusz Oniegin

PAŃSTWOWY TEATR DOLNOŚLĄSKI W JELENIEJ GÓRZE

KIEROWNIK ARTYSTYCZNY:
Maria Straszewska

D Y R E K T O R:
Władysław Ziemiański

KIEROWNIK LITERACKI:
Jan Nepomucen Miller

ESTRADA POETYCKA

ALEKSANDER PUŞKIN

EUGENIUSZ ONIEGIN

Przeład: ADAM WAZYK

Opracowanie muzyczne: EDWARD BOROWSKI

O S O B Y:

Eugeniusz Oniegin	— HENRYK MACHALICA	Narrator III	— STANISŁAW BASIORA
Tatiana	{ JOLGA KOSZUTSKA	Narratorka	{ ANNA KAJETOWSKA
Leński	{ DANUTA MARKIEWICZ	Goście na balu i na raucie .	{ LUCYNA TYCHOWA
Olga	{ RYSZARD DEMBIŃSKI		{ JADWIGA JARWICZ
Niania	{ KRYSTYNA SUCZYŃSKA		{ KRYSTYNA SUCZYŃSKA
Książę	{ JADWIGA ZIEMIAŃSKA		{ JADWIGA WYSOCKA
Mr Triquet	{ KATARZYNA FELDMAN		{ WITOLD KONAR
Narrator I	{ IRENA ORZECKA		{ WŁODZIMIERZ SAAR
„ II	{ KAROL CHORZEWSKI		{ JERZY SMYK
	{ JÓZEF HŁASKO		{ CZESŁAW STOPKA
	{ KLEMENS MYCZKOWSKI		{ STANISŁAW TUBIELEWICZ
	{ ANDRZEJ SUCHAŃSKI		{ * * *

Orkiestra Państwowego Teatru Dolnośląskiego pod kierownictwem HENRYKA SKĄPIŃSKIEGO

Opracowanie dramaturgiczne, inscenizacja i reżyseria: MARIA STRASZEWSKA

Asystent reżysera: HENRYK MACHALICA

Inscjencjenci: ELŻBIETA WIECZORKOWSKA, STANISŁAW TUBIELEWICZ

Scenografia: TADEUSZ RAJKOWSKI

Choreografia: KRYSTYNA SUCZYŃSKA

Sufler: KRYSTYNA ŚWIĘTOCHOWSKA

Obsada techniczna: kierownik techniczny — *Bolesław Niemcewski*, kierownik pracowni malarskiej — *Tadeusz Małski*, kierownik pracowni perukarskiej — *Alfons Domiczek*, kierownik pracowni krawieckiej — *Emilia Rochowicz*, kierownik pracowni stolarskiej — *Wacław Strzałkowski*, kierownik działu elektrycznego — *Antoni Kolanowski*, brygadier — *Stanisław Kaniewski*.

czego nie chce, a co zadowala ludzi przeciętnych. I za to właśnie panująca miernota ochrzciła go mianem „niemoralnego”, pozbawiając go również ciepła duszy i wrażliwości na dobro i piękno.

Oniegin — jako człowiek myślący samodzielnie i odnoszący się krytycznie do otaczającej rzeczywistości — wydawałoby się, nie mógł nie dostrzegać zagadnień politycznych, które nurtowały ówczesną postępową młodzież szlachecką. Uwzględniając cenzuralne rebusy, nie trudno nam się domyślić treści sporów między Onieginem i Leńskim: była tam mowa o religii, o „prawach natury”, o zmianach politycznych, które zwolennicy oświecenia rozpatrywali jako rezultat postępu kultury.

Chociaż Oniegin szanował „decyzję innych”, nie uważał za stosowne walczyć sam o prawa obywatelskie. Przyczyna jego sceptycyzmu tkwiła w otaczającym go środowisku. Oniegin nauczony doświadczeniem wiedział, że nawet najwznioślejsze ideały — miłość ojczyzny i wolności — w tej sferze często są tylko pustym frazesem.

Sceptycyzm Oniegina miał charakter tego „splenu”, zobojętnienia, które Puszkina uwidocznili również w obrazie „Jeńca kaukaskiego”. Ta „obojętność”, kultywowana przez Oniegina przez szereg lat, doprowadziła do całkowitego unicestwienia jego życia wewnętrznego. Jako człowiek zbyteczny w społeczeństwie, „obcy dla wszystkich”, staje się przedmiotem udręki dla samego siebie. Dla niego dumnego ze swej „obojętności” nie było dość godnej sprawy, którą by się mógł zająć. Zobojętnienie to jednak było wywołane warunkami historycznymi. W tym czasie nie było możliwości urzeczywistnienia wzniosłych ideałów społecznych — co wywoływało słabość moralną, niepewność, sceptycyzm nawet u czołowych reprezentantów ówczesnej młodzieży.

„Eugeniusz Oniegin” dzięki szlachetności swych idei i urzekającemu artyzmowi w odślonięciu sprzeczności ówczesnego

życia, kierował myśl na poszukiwanie dróg wyzwolenia z wszelkiej niewoli — moralnej i politycznej.

Pozytywny ideał powieści uwidocznił się w postaci Tatiany, uosobienia kobiety rosyjskiej. Pochodzi ona z tego samego środowiska co Oniegin, obca jest jednak tej sferze, w myślach i uczuciach stoi ona ponad nią.

W postaci Tatiany Puszkina podkreśla te cechy, które określają „duszę rosyjską”. Obcowanie z dziewczętami wiejskimi, serdeczny stosunek do piastunki z lat dziecińczych, która jest jej bliższa od całej rodziny, organiczne zespolenie się z folklorem rosyjskim — wszystko to prowadzi do zrozumienia ludowych cech psychologii Tatiany — jej prostoty, bezpośredniości, niechęci i odrazy do wszelkich form fałszu. Cechy te występują ze szczególną jasnością, gdy Tatiana po wyjściu za mąż za księcia, była zmuszona do prowadzenia życia salonowego.

W przeciwstawieniu typów Oniegina i Tatiany uwidoczniła

Szkice kostiumowe do sztuki
Eugeniusz Oniegin

Puszkina wpływ i rolę środowiska. Ujemne cechy charakteru Oniegina mają swe źródło w oderwaniu od gruntu narodowego i ludowego, a w szczególności — w powierzchownym i bezideowym wychowaniu, które bohater otrzymał w dzieciństwie.

Nie bacząc na tragiczny los bohaterów „Eugeniusza Oniegina”, poemat ten wpływa ożywczo na czytelnika. Liryczne odstępstwa autora przesycane są uczuciowością romantyczną, wiarą w możliwość innej i lepszej przyszłości. Głos samego autora, zaakcentowany wyraźnie i mocno w powieści, nadaje poematowi szczególny ton uczuciowej wzniosłości.”